

EDINOST

EDINOST
Izhaja po trikrat na teden v šestih iz-
danjih ob **četrtek, petek in soboto**. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7.
uri večer. — Obojno izdanje stane:
za en mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50
za tri mesece . . . 3.— : : : 4.50
za pol leta . . . 6.— : : : 9.—
za vsa leta . . . 12.— : : : 18.—
Naročnine se plačujejo naprej na naročbe
brez priložne naročnine se sprava se
izira.
Posamične številke se dobivajo v pro-
dajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč.,
izven Trsta po 4 nč.

Oglaš se računa po tarifu v petitu; za
naslove s debelimi črkami se plačuje
prostor, kolikor obsega navadnih vrstic.
Poslana, osmrtnice in javne zahvale, do-
mači oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu
ulica Caserma št. 18. Vsako pismo mora
biti frankovano, ker nefrankovana se ne
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglaš spre-
jemajo uredništvo ulica Molino pic-
colo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglaš
je plačevati loco Trst. Odprište reklama-
cije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"Edinost je moč".

Razmere na Primorskem.

(Govor posl. dr. Laginja, v seji zbornice poslancev dne 13.
maja 1897.)

(Dalje)

Sicer pa se boče govorilo o tem povodom
volitev. Med drugimi stvarmi, katerih ne bodem
omenjal tu danes, ker hočem biti kratek, je zatr-
jal nadalje gospod poslanec Rizzi, da v Pulju ni
bilo nikake demonstracije zoper čitalnico, to hr-
vatsko društvo.

Gospoda moja! V tem slučaju se pobotam
znim tako, da priznavam pošteno, da ima prav.
Proti društvu ni bilo je dne demonstracije, ampak
jih je bilo veliko več. (Veselosť.) Bilo je demon-
stracij v mesecih avgustu in septembru minolega
leta; take demonstracije se vrše navadno takrat,
kadar je kaka slavnost v čitalnici. Demonstracije
se se ponavljale povodom zadnjih volitev in na dan
volitve velespoštovanega poslanca dia. Rizzia je
prišlo do demonstracije v taki obliki, da je bila
čitalnica uprav obkoljena do 11. ure zvečer.
(Čujte! Čujte!)

Jaz nisem bil notri, dasi sem predsednik tega
društva, ker sem previden v takih slučajih. Onega
večera sem zaprl vrata svojega stanovanja ob pol
osmi uri; ne iz strahu — kakor bi se ntegnilo
misli — uprav tega večera nisem bil v strahu,
saj bi se bil v tem slučaju odpeljal k svoji rodbini
v Volosko, kakor tudi ni bil navzoč spoštovani
podestá puljski, ampak zato, ker sem bil opozor-
jen od strani policije, da bi bilo dobro, da se
ne pokažem na ulico. (Čujte! Čujte!)

Dovolim si, gospoda moja, da se nekoliko
besedami dotaknem druge točke predloga, ki zah-
teva, naj bi vlada proučila, da-li so bila zakonita
in umestna mnogoštevilna aretovanja.

Gospoda moja! Jaz sem zadnji, da bi na
sploh hotel kaj očitati velezaslužnemu zboru orož-
nikov, ali, kakor v vsakem razredu prebivalstva,

je gotovo tudi v istem takih oseb, ki ne odgo-
varjajo popolnoma svoji dolžnosti. Uverjem sem
— imen ne bodem navajal — da bi ne verjeli
slučajev glede postopanja posamičnih orožnikov ali
posamičnih orožniških postaj, kakoršnih slučajev
smo doživeli v Istri pred tremi, dvema in jednim
letom.

Jaz se nisem pritožil radi istih privatnih
potom, in se tudi ne pritožim, kajti, kar je bilo, je
bilo. Toda nikdo mi ne more vzeti prepričanja, da je
postajevođa Teuchert v sv. Lovreču zagrižen na-
sprotnik naše narodnosti, in da ni v stanu, da bi
vsikdar vršil svojo službo tako, kakor bi bilo pri-
merno zakonu in predpisom. Nikdo mi ne more
vzeti prepričanja, da je vladi sveta dolžnost, da
odstrani moža od tam, čim prej, tim bolje. Bilo
je slučajev, gospoda moja, na škodo naši narod-
nosti, na škodo našim ljudem, ko je rekel uradnik
politiške oblasti in celó poveljnik orožnikov: da
ne more poseči vmes, ker je italijanska množica
premočna (Čujte! Čujte!), dogodila da bi se lahko
kaka nesreča. Vsled tega „ne morem poseči vmes“
odhajamo mi često, gospoda moja, s krvavimi glava-
mi, zlasti iz nekaterih mest istrskih.

Kakov povod je bil, kaka potreba, da je
orožnik nastopil zoper posamičnega moža, ko je
videl sam, da so se ljudje vedli sicer povsem
mirno, ker so prišli izključno le za varstvo volil-
nim možem, da jih spremijo v Poreč?

Tako se ne vrši dolžnost v takih slučajih.
Orožnik naj bi bil postopal tako, kakor postopa v
sličnih slučajih zoper italijansko množico, pustil
naj bi bil moža, da ide dalje, in zgodilo bi se ne
bilo absolutno ničesar.

In kaki so bili nasledki takešale? Obsodbe
dne 7. t. m., obsodbe na jedno leto težke ječe
(Čujte! Čujte! na desni.), obsodbe na devet me-
secev in najmanje šest mesecev težke ječe; deset
oseb je bilo obsojenih, ako se ne motim, in med

istimi mož, kakor sem izvedel nepo-sredno po do-
godku od nekega, ki ni imel najmanjšega povoda,
da bi govoril laž, med istimi mož, ki se je pri-
bližal orožniku s prošnjo: Gospod, mi vas pozna-
mo, pustite moža pri miru, in ga je potem mirno
spremljal v prijateljskem pogovoru kakih deset
minut. Ta mož, Ive Vilenik, je bil obsojen na 9
mesecev težke ječe. (Klici: Po krivem?) Da, dasi
je bil nedolžen, o tem sem prepričan. (Klici: Po-
tem je gotovo resnica!)

Gospoda moja. Te ljudi in one, ki so bili
včeraj, ali danes, ali bodo morda obsojeni še le
jutri, imajo na vesti političke oblasti.

Pojasnim to z malimi besedami. Velika mno-
žica, kmetje, ki so bili zbrani dne 16. marca, so
prišli tjakaj — ponavljam to — le zato, da bi
eventuelno branili volilne može iz okolice, torej
svoje ljudi. Volilni može niso hoteli iti sami.

Toda ti volilni može so se dan popred obr-
nili do politične oblasti v Poreču, do namestni-
štva in do ministerstva s prošnjo, da bi se ukre-
nilo potrebno, da bodo volili: može dne 16. marca
mogli bivati v mestu Poreču povsem nenadle-
govani.

In niso se obrnili le s tako prošnjo do po-
litiške oblasti, ampak prosili so tudi izrecno na
okrajnem glavarstvu, da bi pravočasno dobili od-
govor, toda niso dobili nikake rešitve. (Čujte!
Čujte! na desni.) (Pride še.)

Laškim „katolikom“!

„Slovenec“ od dne 24. m. m. je priobčil na-
stopni, iz Gorice došli mu odgovor na adresu „Ami-
ca“ in „Eco“:

Ker italijanski „L'Amico“ napada tudi naš
list, ker smo se v borbi mej italijanskimi in slo-
venskimi katoliškimi listi postavili na stran Slo-
vencev, v pojasnilo priobčujemo nastopen dopis, ki

Hud upor je kipel v njem, ko je Georges
plaul s svojega stola ter z nezlično naglostjo pri-
šel hoditi po sobi. Njegovi koraki so odmevali v
tihem poslopju kakor koraki utelešene nespečnosti.
Ona pa je spala tu gori... spala s pravico brez-
srčne in brezvestne svoje nravi... ali pa je morda
mislila na svojega Cazabonija?

Ko mu je to prišlo na misel, lotila se ga je
blazna želja, da bi stekel po stopnicah gori, vzbudil
Rislerja, mu povedal vse ter uničil sebe in njo.
Varani soprog je bil res preveč priprost! zakaj ni
bolje pazil nanjo? Saj je bila vendar dovolj lepa
in slaba, da je opravičevala sleherne oprezno na-
redbo.

Med tem, ko se je mučil s tem baš tako
mučnim kakor nerodovitim premišljevanjem, se je
začul najedenkrat skozi vršenje vetra svareči klic
višnjelega možička: „Dan plačila!... dan plačila!“

Nesrečnik! v svoji jezi ni več mislil na to
in vendar je že dolgo v skrbeh zrl nasproti temu
groznemu prvemu januarju. Kolikokrat je že rekel
sam pri sebi med jednim sestankom in drugim, ko
se je njegov duh, za nekaj časa obrnivši se od
Sidonije, bavil s kupčijo: „Ta dan vse podere na
kup!“ Toda, kakor vsakdo, ki živi v blazni pija-
nosti, se je pogovarjal malodušno, da je prepozno,
kaj popraviti, in čedalje hitreje je hitel po poti po-
gube, samo da bi pozabil, da bi se omamil.

(Pride še.)

PODLISTEK

Fromont mlajši & Risler starši.

116

ROMAN.

— Francoški spisal Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

Svota, ki jo je imel plačati o zvršetku janu-
nuvarja, je bila posebno velika, in ko je čul mi-
mogredočega višnjelega možička, mu je prišlo na
misel, da nima niti solda, s katerim bi poplačal
svoje dolge. Človek bi kar znorel!... Znova se je
moral ponižati pred Rislerjem, izpostaviti se ne-
varnosti, da ga zavrne, in pripoznati, da je prelo-
mil svojo besedo. Siromaku, premišljujočemu vse
to, povečala je še strah nočna tema, ki očesu ne
daje opravlja, duhu ne razvedrenja, dočim ležeče
telo v nerušenem miru dušo brez odpornosti izroča
vsem strahovom in skrbem. Chébe je vedno znova
užigal svetilnico, jemal časopis ter ga skušal čitati,
dasi brezuspešno, v veliko nevoljo dobri ženi svoji.

Med tem je peklenski višnjelegi možiček, vese-
leči se svoje zlobnosti, hitel dalje, porogljivo sme-
je se, da kje drugje zaročlja z možno in verižico.
Sedaj je bil v Rue des Vieilles Haudriettes, nad
veliko tvornico, čije okna so bila temna, razven
jednega zadej na vrtu.

Dasi je bilo pozno po noči, Georges Fromont
še ni šel spat. Sedel je pri kaminu, podpiral si
glavo z rokama ter bil v tistem stanju globoke,
tope zamišljenosti, ki je lastna nesreči brez rešitve.
Milil je na Sidonijo, na zlobno Sidonijo, ki je ta

čas mirno spala v zgornjem nadstropju, med tem
ko je bil on zaradi nje v nevarnosti, da izgubi
pamet. Bila mu je nezvesta — o tem ni mogel
dalje dvomiti — bila mu je nezvesta zaradi tou-
lonskega tenorista, tistega Cazabona, zvanega Ca-
zaboni, katerega je bila gospa Dobsonova upeljala
pri njej. Večkrat je Georges lepo prosil Sidonijo,
naj ne sprejme več tega človeka, a ona se niti
zmenila ni za to, ter je še danes, govoreča o
plesu, katerega hoče prirediti v kratkem, povedala
odločno, da je nihče ne more ovirati, da bi ne po-
vabila svojega tenorista.

„On je torej tvoj ljubimec!“ je vskliknil
Georges jezno ter jo srpo pogledal v oči.

Ona ni zanimala tega, niti pogleda ni obrnila
v stran, marveč mu je povedala mirno, zlobno
smehljaje se, da nihče nima pravice presojati ali
celó ovirati njeno ravnanje; da je svobodna in
svobodna hoče ostati in da se ne dá tiranizovati
niti od njega niti od Rislerja. Jedno uro sta tako
skupaj sedela v vozu za zagrnenimi zagrinjali ter
se prepirala, psovala, da, skoro topla.

In tej ženski je on žrtvoval vse, imetje, čast,
celó dražestno Klaro, ki je s svojim otrokom spala
v sosednji sobi — popolno srečo, za katero mu je
bilo treba le iztegniti roko, katero pa je preziral
zaradi te malopridnice!... In sedaj mu je odkrila,
da ne ljubi več njega, ampak drugega... in on, si-
romak, je vendar koprnol po njej!... s kako ča-
rovno pijačo mu je napolnila kupo?

naj zgodovinsko pojasni konflikt mej „Primorskim listom“ na jedni in mej „Amico“ in „Eco“ na drugi strani.

Povod temu konfliktu je bil Šent Peterski shod, na katerem se je zatrdilo v splošno zadovoljnost, da ni mej obema, npamo bivšima strankama slovenskima na Goriškem več nikake bistvene difference glede na postopanje v narodnem vprašanju. Na tem shodu so si voditelji obeh strank, t. j. „Sočine“ in „Primorskega lista“, podali roke v skupno delovanje za interese teptanega naroda slovenskega. To priliko je takoj porabil „Eco“ in se nastopno izrazil:

„Ne mislimo govoriti o pomenu onega shoda, ampak povemo samo, da je bilo o tej priliki tam ljudstva obeh strank, v kateri so se do sedaj delili Slovenci naše dežele, in da sta stranki one a dne sklenili pomirje — za danes javljamo samo dejstvo“.

„Primorski list“ je odgovoril na to, da je pozabila „Eco“ povedati, da je državni poslanec dr. Gregorič v šolskem, cerkvenem in socialnem vprašanju govoril na podlagi skupnega pastirskega lista avstr. škofov, in potem pravi:

„Eco“ pa ne ve povedati o združenju obeh strank, ter nam indirektno hoče očitati, da se smo izneverili katoliškemu načelom. Da, „Eco“, jedini smo v narodnih težnjah, ker so in bodo o sedanjih razmerah še desetletja pravične. Verska načela pa zagovarja naš list ravno tako odločno in jih bo zagovarjal, kakor prej. Kdo se je pa v resnici izneveril katoliškemu načelom, o tem naj si vest izpraša „Eco“.

Vsaki narod ima pravico do obstoja, torej tudi Slovenci. V državnem zakoniku so nam razumne dovoljene še druge pravice, — da, dovoljena in sajamčena nam je tudi enakopravnost z drugimi narodi.

Na žalost pa, da so te pravice enakopravnosti le na papirju. Za sledjo pravico se moramo navadno še le dolgo boriti, predno se nam prizna, kar je pa v mnogem slučaju ravno nasprotno. Koliko pravic se nam še dan za dnem prav tepta z nogami!

Kako spoštovanje uživa naš slovenski jezik, bodi si v družabnem, bodi si v uradnem oziru po mestih, kjer bivajo Slovenci v velikem številu? Kako se prezirajo naše opravičene zahteve glede na ljudske šole po mestih.

Kako se prezira, bodi si Slovenec ali pa slovenski jezik, po višjih in čisto tudi nižjih c. kr. uradih, kjer so skoro izključno nastavljeni le italijanski uradniki!

Kako ostro se pazi na vsaki najmanjši korak Slovenca, in se ga vodi nekako na vrvi malone celo v zasebnem življenju, med tem, ko imajo Italijani svobodne roke; pri nas se pazi na vsako besedo, bodi si po časnikih ali na shodih, ali celo na ulici, med tem ko je svobodno Italijanom govoriti in se izjavljati, kakor in kolikor se jim zljubi. Za Italijane večinoma ne obstoja policija — pač pa ima malone vsak Slovenec v mestu lastnega policaja.

Kaj ne, to ni nikaka enakopravnost! Dolgo časa je naše ljudstvo mirno gledalo to, a polagoma se je jelo razgrevati in terjati svoje pravice. Da govorim približno z besedami „katoliškega L' Amica“, govorečega o dolžnostih vernega Italijana:

„Našega ljudstva sveta dolžnost je, pobijati vse, kar bi znalo škoditi veri, toda sveta dolžnost je tudi, da se upre napadom besnih Italijanov — irredentovcev, progressistov in sploh vseh, ki mu kraté pravice in mu jih teptajo v blato“.

Da, to je dolžnost slednjega pravega narodnjaka, jednako lajika, kakor duhovna! „Linzer Quartalschrift“, katero navaja „Amico“ v obrambo svojih načel in programa, piše:

„Ako razumemo pod nacjonalizmom pametno in redno ljubezen, nagnenje do svojega naroda, more katoliški duhoven, da, on mora celo biti narodnega čutenja. Duhovnik je pravi sin naroda, rojen iz naroda, vzgojen in olikan v narodnem jeziku. Kakor duhovnik živi sredi med narodom, tako mora biti njegov prijatelj in svetovalec. Zato je on dolžan ljubiti lastni narod in delovati za njegov blagor; on mora misliti, čutiti in delovati v narodnem duhu“. To je dovolj jasno.

(Zvršetek pride.)

DOPISI.

Dunaj. (Razmere med visokošolci).

[Izv. dopi.] (Zvršetek.) Naj še jedenkrat skupaj povdarim one tri točke, ki se mi zde za „Slovenijo“ in uje preporod posebno važne: vsi slovenski akademiki naj se trdno oklenejo tega društva; ustanovi naj se čim prej pevski zbor; slovenski visokošolci naj se bolj zanimajo za slovanske svoje tovariše, zlasti naj se ude od čeških akademikov pravega dijaškega gibanja.

Mogočno zaplapolaj torej zastava „Slovenije“ in združi skoro pod sabo vse slovenske visokošolce, bogate in revne, starejše in mlajše, brez ozira privatnega mišljenja. Izgine naj kleti separatizem, izginejo vsa omizja in klubi izven področja „Slovenije“. Jedino jedincato zavetišče in ognjišče, jedina šola za pravo narodno delo bodi slovenskim akademikom dična „Slovenija“. Pod njen prapor, s katerega se blesti krilato geslo: vse za narod in slobodo! pobiti vsaki slovenski visokošolec, ki imaš le še količkaj narodnega čustva v sebi! Vi, ki ste že člani „Slovenije“, vstrajajte; vi pa, ki še niste, pristopite skoro v njeno kolo in v društvu se mora potem izvršiti prevrat na dobro stran v vseh ozirih. Veselilo nas bo nekoč vse, ako ste kaj doprinesli k preporodu, k povzdigi „Slovenije“; veselilo nas bo, ako ste po svojih močeh pripomogli, da je zavzela ono častno mesto, kakoršno mora zavzemati kakor glavno društvo slovenskih visokošolcev, kakor društvo prihodnjih narodnih delavcev, kakor društvo, v katerem naj poteče zibel boljših dni za naš narod. S sladko zavestjo boste mogli rekati še v poznih letih: quorum pars fui. — Vsakemu pa, ki bi gojil i za naprej separatistične težnje in ne-le sam ne vstopil v krog „Slovenije“, temveč še drugez besedo in dejanjem odtegoval društvu, temu naj se izreče naše pomilovanje in obžalovanje, da ne rabimo hujšega izraza. Tak akademik naj se ne smatra več slovenskim akademikom.

Konečno še dve besedi dičnim „Slovenijanom“, sedanjim starešinam društva. Nepozabite „Slovenije“ nikdar! Spomnite se je o priliki s kakim denarnim zneskom, saj veste predobro, kako se je moralo in se še mora društvo boriti z gmotnimi neprilikami. Spomnite se „Slovenije“ vzlasti vi, ki ste ji še morda kaj na dolgu. Če bi vsi nekdanji člani poravnali svoj zaostali dolg, prineslo bi to društvu okolo 200 gold. Ta svota bi se priložila glavnici ali pa porabila v nabavo prepotrebne harmonije, kar bi posebno pospešilo ustanovitev zaželjenega pevskega zbora in sploh olajšalo pevske vaje mej člani.

To bi bile v obče skromne misli o poglavitnih nedostatkih v „Sloveniji“, kako bi se dali ti odpraviti in na kak način bi se sploh povzdignilo društveno življenje. Zdejo se bo morda temu ali onemu, da so razmere mej slovenskimi visokošolci slikane prečrtnimi bojami. Toda pomisliti je, da treba nevarno rano izrezati z vsemi razrastki, ako naj se sploh misli na ozdravljenje; tako se je moralo zamahniti s sekiro prav na korenine različnih ran, ki razjedajo telo „Slovenije“. Sploh pa bi še tega ne bilo treba pripomniti, ker smo narisali razmere tako, kakršne so v resnici in nismo pretiravali nobene stvari.

Ako te vrste vendarle nagnu kakega slovenskega visokošolca — kar upamo —, da vstopi v „Slovenijo“, ali pripravijo kakega bivšega člana, da poravna svoj dolg ali sicer društvu doloži kakov denaren znesek, potem je v obilni meri dosežen njihov namen. Pregovor pravi: iz srca v srce! Srčno čustvo in resnična ljubezen do „Slovenije“ je narekovala te besede, da bi pač, kakor so prišle iz srca, tudi našle pot v srca društvenih udov, akademikov Neslovenijanov, in bivših členov ter vodile obilo uspeha na vseh straneh. T.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 3. janija 1897.

Državni zbor. Consummatum est! Dovršeno je! To je: prav za prav ni dovršenega ničesar! Saj zbornica poslancev niti ni zapričela svojega delovanja, a delo, ki ni bilo zapričeto, tudi ne more biti dovršeno. Le nekaj je dovršenega, temeljito dovršenega: dokaz namreč, da največi nasprotniki avstrijske ustave so oni in isti nemški liberalci, ki so jo zasnovali! Mi smo vedeli sicer že davno, toda oni, ki niso še vedeli ali niso ho-

teli verjeti tega, so dobili sedaj jasn dokaz, da so avstrijski Nemci zasnovali ustavo, da bi v tem lepši luči kazali svojo svobodomiselnost in svojo pravičnost in da bi v tem blešču — zlorabljali isto ustavo za svoje strankarske namene. Na dlani je sedaj, da nikdar niso mislili niti v sanjah na to, da bi v resnici vršili določila temeljnih zakonov avstrijskih. Le zlorabljati so hoteli in nič drugega! Dogodki iz te 12. sesije govore lapidaren govor: kakor hitro so videli Nemci, da ne morejo zlorabljati parlamentarnih institucij v svoje strankarske namene, kakor hitro so videli, da jame prihajati do veljave vrhno načelo parlamentarizma — da se je jel uveljavljati glas onih, ki so v večini — kakor hitro je kazalo, da se pripravlja resnično parlamentarno življenje: bili so Nemci prvi, ki so se izneverili ustavi, ki so napravili karikaturu parlamentarnega življenja in so tako srečno doveli parlamentarizem ad absurdum. Oni hote ponemčevati vzlic š. XIX. drž. temeljnih zakonov, oni hočejo imeti privilegijev vzlic zakonom o ravnopravnosti in enakosti; a ko so videli, da je navstal zaresen odpor zoper njih absolutistiška in gospodovalna poželjenja, izdali so parolo: mi ne maramo pravice zakonom, ako so dobrot istih deležni tudi drugi. In izvajali so to parolo skrajno drznostjo in nesramnostjo; uprizarjali so škandalov, katerih se mora sramovati pošten Avstrijec, napenjali so struno in včeraj je počila struna! Grof Badeni je zaključil včeraj najneplodnejšo, najnečastnejšo dosedanjih sesij!

Dolgo se je ugibalo sem in tja, da-li naj se samo odlože posvetovanja, ali pa naj se zasedanje zaključi. Sledačje se je vlada odločila za zaključenje! To pa gotovo iz tehtnih razlogov. Ako bi se bila posvetovanja le odložila, trajala bi imuniteta poslancev še nadalje, kar bi obstrukcionisti izkoristili do dobrega za najstrastnejše agitacije in ščuvanje ne le zoper Slované, ampak vsako avtoriteto sploh. Po določilih ustave nima sodnik pravice do proganjanja poslanca med zasedanjem, ako ne dovoli v to parlament. Kakor hitro pa je zaključeno zasedanje, proneha imuniteta, ta privilegij, spojen z mandatom. Tako se bodo že morali malo brzdati nemška gospoda.

Včerajšnja usodna seja je trajala le kakih 10 minut. Prvi je dobil besedo načelnik poljskega kluba Jaworski za nastopno izjavo v imenu vse večine: Ker ni mogoče vspešno parlamentarno delovanje, vsled česar je v nevarnosti parlamentarizem, je večina tega menenja, da je odveč nadaljevanje razprav, ter vztraja na načelih, označenih v adresnem načrtu: pripoznanje pravic kraljestev in dežel, enakopravnosti vseh narodov, golenja verskega čuta in narodnega združenja vseh razredov prebivalstva. Mej čitanjem te izjave se je zbralo okolo Jaworskega poslancev vseh strank. Po dovršenem čitanju so levičarji ropotali, na desnici pa so odobraval burno. A ko se je oglašil za besedo ministerski predsednik grof Badeni, hitelo je vse v njega bližino. Vrišč je bil tolik, da se ni moglo prav razumeti, kaj govori, vsled tega so mislili Nemci (ali pa so se le delali tako?), da govori žaljivo za nemške poslance. To jim je bilo v povod, da so kričali: „Vi ste krivi! Proč z Badenijem! Doli z vlado!“

Izjava grofa Badenija se je glasila: „V imenu vlade konstatujem živo obžalovanje očitno dejstvo, da se zbornica, po dogodkih, ki so se vršili nekaj časa sem v teh prostorih, nasilno ovira v vršenju ustavnega delovanja, vsled česar je tak javnih stvari naletel na zapreke, škodljive državnemu interesu, nasprotno jasnim določilom ustave. Zbornica se gotovo ne more odtegniti spoznanju, da je v veliki nevarnosti javno življenje po nadaljevanju takih nastopov, izpodkopavajočih podlago parlamentariškim ustanovam. Da se temu stori kraj, to zahteva državna potreba. Vlada, ki ima vedno pred očmi spolnjevanje svojih državnih nalog v zbornici in izven iste, je prepričana, da je v soglasju z veliko večino zbornice; na drugi strani se pa tudi zaveda odgovornosti in smatra za svojo dolžnost, da zabranjuje oškodovanje državnega interesa, ki mora prihajati na vsaki način iz oviranja parlamentariškega delovanja. Po najvišem nalogu proglašam zaključeno XII. sesijo državnega zbora“.

Ta izjava je ostro naperjena zoper obstrukcioniste. To so tudi občutili ti poslednji, kajti neprenehoma so segali govorniku v besedo. Čuti

je bilo raznih vsklikov srda in strasti. — Ko je vrisč potihnil nekoliko, je spregovoril še par besed podpredsednik Abrahamovič. Zbornica je vskliknila trikratni „živio“ cesarju in razšli so se ob splošnem razburjenju.

Tako se je zaključila ta sesija kakor žalosten spomenik nemške nestrpnosti: po silnih bojih zoper in za naravni razvoj te države! A naša vera je trdna, da zmaga čim prej oni, ki so za naravni razvoj na podlagi jednake pravice in jed nake svobode za vse!!

K položaju. Dosegli so, kar so želeli: zaustavljen je mehanizem parlamenta. Nemci morejo biti zadovoljni. Ali pa morda ne? Ali pa si morda vendar niso želeli takega zaključka? Tudi to je možno, da, celo jako verjetno. Najbrže je opravičena misel, da so se nadejali, da tega zaseda nja ne zaključi — ministerski predsednik grof Bađeni!! Ali se niso nadejali morda, da skupine na desni ne bodo tako kompaktne ob zaključku, kakor je povedano toli izrazito, toli jasno in določno, v izjavi poslanca Javorskega?! Morda je bilanca teh bojov jako drugačna, nego je stalo v proračunu obstrukcionistov!!

Najbrže je tako. Tako sodimo tudi po manifestu, ki so ga ravnokar izdali nemškoliberalci do svojih volilcev. Spis je veliko hladnejši, nego bi bil človek pričakoval. To vam zveni bolj kakor opravičevanje, nego pa toženje. Izgovarjajo se, da oni niso krivi, da je prišlo tako. Krivi da so oni, ki so izdali jezikovne naredbe. Trdijo, da so le zato tirali obstrukcijo, da opravičijo svoje tožbe, da branijo svoja prava. Čudna prava morajo biti to, katera se dajo zagovarjati le po zlorabljanju in kompromitiranju parlamentarizma. Po takem sta to dva pojma, ki se izključujeta drug drugega: prava Nemcev in parlamentarno načelo!! In je tako: takozvana prava Nemcev se ne dajo zagovarjati na podlagi naše ustave! Ta takozvana prava so le poželjenje po nadvladju. Nadvladje jedne narodnosti pa je nezakonito, in zato ga ni možno braniti pomočjo zakona, ampak le pomočjo nasilja. Stranka s takim programom ne sme imeti bodočnosti v Avstriji. Zato morejo skrbeti vsi oni, ki se bore za pravico.

Sinoči je bil banket v slovo v hôtelu „Continental“, na katerem so bile zastopane vse stranke na desnici. Na banketu je bilo mnogo navdušenih govorov. Povdarjala sta ste vzajemnost med Slovani in soglasje v večini. Banket je bil jako animiran in je trajal do 11. ure zvečer. Z desne strani smo čuli v ravnokar zaključenem zasedanju mnogo lepih besed. Redkokada se je toliko in tako odločno povdarjala enakopravnost vseh narodov. Zadnji čas pa bi bil, da bi videli tudi potrebno odločnost za praktično izvršenje tega lepega načela.

Državni zbor se odprl zopet na jesen z novim prestolnim govorom. Takrat se izvoli tudi novo predsedništvo. Med tem časom hoče baje vlada zopet poskusiti, da bi spravila Nemce in Čehe. Odkrito bodi povedano, da stavimo mi le malo nade v vsa taka pogajanja. Tu ne pomagajo ni lepi nasveti, ni prijazne besede. Nemce morejo ozdraviti od njih domišljije le dejanja odločnosti od strani Slovanov. Vsako dobrotno nagovarjanje smatrajo Nemci le za slabost — in to je le olje v ogenj njih nestrpnosti.

Papež in otok Kreta. Rimski list „La Voce della Verità“ reproducira brzojav iz „Le Temps“ o izjavi svetega očeta o vsprejemanju kardinalov. Lev XIII. se je pritoževal na opombe evropskih časopisov proti njemu in pravi, da on je hotel le mir. Ker je ponudil svoje posredovanje, podtikati se mu hočejo politične namere. „V ostalem“, pravi papež, „kako bi mogle vsprejeti vlasti naš predlog, ker so odklonile predlog sultanov, da se odstopi Kreta sveti stolici?“ Na začudenje kardinala radi te okolnosti, katera mu je bila povse neznana, ga je papež prepričal, da mu je Sultan hotel odstopiti Kreto, da Cerkev razpolaga ondi po svoji volji, ali vlasti so se protivile temu, ker so hotele proglasiti otok avtonomnim.

Različne vesti.

O aferi Nabergojev piše „Obzor“ med drugim: „Kar se stvari same tiče, ponavljamo, kar smo o tem že rekli prilično: mi razlikujemo politično od pravnega vprašanja. Mesto je v moralnem in v

političnem pogledu grešilo zločinom, da ni verificiralo izvolitve Nabergoja; toda v pravem ni prestopilo svoje dolžnosti ter mora biti prav, ako zbor verificira ali ne verificira volitve.

Recimo — kar je seveda težko — da dunajsko sodišče odbije priziv tržaškega mesta, kaj potem? Zamore-li potem gospod Nabergoj v zbornico? Ne, ker je jedino mestni zbor pozvan potrditi njega izvolitev. Ako ga pak ne verificira, potem ne znamo, kako se obustavi izvršenje negativnega zaključka. Zato je tudi ta stvar podobna drugim komedijam. Mesto obustavljanja vse stvari bilo bi najbolje, da se razpiše nova volitev in da se dà z nova prilika slovenskemu ljudstvu, da še jedenkrat izvoli gosp. Nabergoja in tem načinom stori konec zamotani zadevi.“ (Kaj pa potem, ko bi mestni zbor zopet ne potrdil izvolitve? „Obzor“ naj ne pozabi, da živimo v nenavadnih odnosajih, nenavadnih po vsej Evropi, odnosajih, o katerih niti ne more imeti pravega pojma oni, ki jih ne vidi od blizu. Op. ured.)

Himen. Gospod Ferdo Starec, učitelj v Barkovljah, se je poročil danes zjutraj z gospodično Antonijo Pertotovo. Bilo srečno!

Ženski podružnici sv. Cirila in Metoda je daroval g. Janko Šabec iz svoje pušice 3 gl. 17 nvč., po računu na Devinsčini „nekdo“ 3 gl., N. M. 15 nvč.

Odprta groba. V Pragi je umrl c. kr. vojni intendant v pok. gospod Karel Neureutter v 65. letu svoje dobe. Pokojni je bil velik prijatelj Slovencev in je rad podpiral naša stremjenja. Velika dobrotnica je tudi njegova blaga soproga, M. Neureuterjeva, zlasti kar se dostaje naše umetnosti in vede v Slovincih. Slovinci, živeči v Pragi, našli so vsikdar zkvetišča v hiši blagih Neureuterjev. Izrekamo odkrito sožalje plemenitej gospej na tej izgubi; blagemu pokojniku pa bodi zemljica lahka! — V Petervardinu pa je umrl hrvatski pesnik Elija Okrugić. Injemu bodi lahka zemlja hrvatska!

Shod železničarjev se je vršil predvčeršnjim zvečer v dvorani „Teracore“ pod predsedništvom gosp. Matevža Steržinarja. Na shodu sta govorila dr. Ellenbogen z Dunaja (nemški) in Etbin Kristan iz Ljubljane (slovenski). Govorila sta o razpuščenju organizacije železničarjev in o parlamentu. Dr. Ellenbogen je govoril tako ostro, da je zastopnik oblasti, viši komisar Bacher, slednjič razpustil shod.

Služniki tramvaya. Predvčerajnjem se je zbralo v gostilni „Rebus“ 272 slušnikov tržaške družbe Tramvay. Izvolili so deputacijo, ki naj prijavi ravnateljstvu nastopne zahteve: delavni čas 12 ur na dan; plača sprevodnikov 35, kočijažem 50 glid. na mesec; vsakih pet dni jeden dan počitka; opravo naj daje družba, 30% povišanje mezde slušnikom v hlevih in 1 glid. doklade ob nedeljah in praznikih, kadar le ti opravljajo službo kočijažev; stražnikom na tiru povišanje mezde od 75 nvč na dan na 40 glid. mesečno. — Ako pomislimo, kako naporena je služba teh siromakov in kakovi disciplini se morajo pokoriti, moramo le želeči, da se jim nekoliko zboljša položaj.

Izpod Nanosa v maju 1897: Laška nestrpnost ne pozna niti najjednostavnejše tolerance. Mari mislijo, da se jim mora sedaj — ko je Menelik ugnal vojsko njihove „patrije“ — pokoriti razven Menelika ves ostali svet? Ha! ha!

„Avita cultura“ je zanesla pred nekaj tedni v Senožeče dva nadobudna Lahončiča, kjer sta v znani gostilni nekaj utrjevala svoja želodca in pustila v posodici za žveplenke znak, kako visoko je že dospela „cultura italiana“. Bile so žveplenke družbe sv. Cirila in Metoda. Lahončiča je gotovo bodla v oči narodna trobojnica, pa sta žveplenkam odrezala glavice, na dno posodice položila listek z napisom: porchi i ščavi! in vrhu lepo zložila žveplenke brez glavic.

Izvršivši junaški čin, sta jo podbrusila na tihem, kakor njihovi vojaki — laški dobrovoljci, ugledavši na Grški meji pet Turkov. Zares „avita cultura“!

Poskrbljeno pa je, da dobita, če se kdaj vrneta, za znamenje laške kulture — slovensko plačilo.

Pa naj laški listi še tožijo, da niso izletniki varni na slovenskih tleh: ko bi kdo učinil kaj takega v Trstu ali Gorici, bi ga druhal kar raztrgala. Šilo za ognjilo, prijaznost za prijaznost!

Ker je sedaj tu topla pomlad, upamo kmalu kaj tujcev v našo dolino — seveda poštenih tujcev. Razdrto je prijazen in posebno zdrav kraj. Od Božiča l. 1896, ni nihče pri nas umrl — ne odraslih, ne otrok. Poštna zveza s Pestojio in Vipavo oz. Gorico je dvakrat na dan. V nekaj tednih dobimo še nov vodovod, ki bo dajal zdrave, sveže vode in bo tudi v olepiavo vasi. Ker je sedaj v bližnjih Senožečah nastavljen okr. zdravnik, je praskrbljeno letoviščnikom z vso komoditeto.

Za Marijo udovo Kermavnerjevo je nabral Matjanov Lojze 10 gl. 80 nvč. in so darovali: Mankoč, Toroš in Fuksor Jože po 50 nvč.; Jakob Spetič, N. N., Jože Gabrovšek, Brezimensky in Kaufecvec po 25 nvč.; Matevž Čebula, Metjanov Lojze, J. J., Petrič, Terjan, Nebojšega, Erzen, Hočevan, Tone Civazab in Čelan po 20 nvč.; Ivan Kranjc, Mihelič Anton, Karl Krajner in Sifar po 10 nvč.; Blaž Stopar, Josip Behar, Ivan Žgajner, Josip Kern, Peter Juri, Matevž Vnetmer, Andrej Bajic, Janez Bizjak, Vincenc Beker, J. Spetič, P. Reneo, E. Novak, Matevž Beme, K. Steiger, M. Spetič, Jože Kuhelj, T. Intihar, Anton Zalar, A. Spetič, A. Glavič, S. Klemenc, Blaž Majcen, J. Zakrajšek, Breskvar, Semič, Ribič, Josip Kol, Hafner, Ahčin, Brovniški, Žgur, Padarsič, Gregorič A. Jernejčič, F. Jernejčič, Tedeschi, Krušič in Fajfar po 10 nvč.; P. Bizjak, P. Žedko, A. Bostigar J. Grošelj in Filipič po 5 nvč.; Zbona 60 nvč.; Kavčič in Kosovelj po 30 nvč. S. upaj 10 glid. 60 nvč. Gornjo svoto sta nabrala: Metjanov Lojze in Brezimensky. Lovcev Francelj 20 nvč.

Na 2. izrednem zborovanju društva „Triglav“ v Gradcu, dne 31. m. m. se je volil sledeči odbor: Predsednik: med. Rado Erlan, podpreds.: iur. M. Ivančič, tajnik: iur. Janko Mencinger, blag.: med. Fran Čeh, knjižničar: phil. Janko Koštič, gospodar: iur. Pavel Glaser, odb. nam.: iur. St. Krmavnar, preglednika: phil. Ivan Arnejc, med. Pravoslav Pertot, častni sod.: med. Ernest Derežani, iur. B. Mulej, iur. Fr. Ozvatič, med. M. Papež, med. Jernej Piki.

Madjari zoper Nemce. Da Madjari tudi Nemcev ne ljubijo nič bolj nego Slovane, to je stara stvar. Posebno proganjajo od nekdanje nemške gledališča po raznih ogerskih mestih. V Budimpešti so že pred par leti popolnoma ušli nemške predstave, dasi živi tam morda več Nemcev — po krvi in rodu — nego pa pristnih Madjarov. V novejši čas se je še pomnožila agitacija proti vsemu, kar je nemškega. Sedaj hočejo proganjati tudi takozvane cafés chantants, v katerih nastopajo razni volksängerji; žugajo z bojkotom vsem onim kavarnam, v katerih leže nemški listi in pripravljajo agitacijo, da se izključijo vsi nemški novinarji iz društva novinarjev. A stvar je tem interesantnejša, ker se pripravlja ravno sedaj, ko ima nemški cesar priti na ogerska tla! — A interesantna, poučna in značilna je tudi zato, ker to agitacijo tirajo — zavezniki naših Nemcev proti Slovanom, sosebno pa židovsko liberalnih Nemcev, onih Nemcev, ki ravno sedaj netijo po vseh nemških gričih kresove narodnega fanatizma radi — jezikovnih naredeb. Na ogerskem pa puščajo molče, da jim Madjar tlači rojake, da jim proganja narodnost in jezik, da jim bije v obraz samimi zasramovanji. Kako to: na tej strani tolika narodna občutljivost, na oni strani pa uprav turški fatalizem, samozatajevanje do — sramote?! Ali ni, da bi človek moral misliti, da so v Avstriji „sveta prava Nemcev“ le široka krinka, pod katero se vrši borba za oni isti — židovski interes, ki je identičen z interesi vladajočega zistema na Ogorskem. To je pravo onečesčanje narodne ideje; kedaj pridejo vendar Nemci do spoznanja, da pobirajo le kostanj iz žrjavice — za mednarodno židovstvo.

Voda Beaufort - Spontin

iz vrelca v

Neudorf-u pri Karlovih varih

je najboljša in najzdravejša pijača, ker razven dvojne ogljenčeve kisline od magnezije ima v sebi tudi 32% naravnega ogljenčevega kislca.

Zastopstvo za Trst, Istro in Primorje

Siegfried Hochwald

TRST — Via Giotto — TRST.

